

شورای عالی حوزه علمیه قم
مرکز مدیریت حوزه های علمیه خاوران
مدرسه فاطمیه (س)
شهرستان شهرکرد
تحقیق سطح دو (کارشناسی)

عنوان:

اثر موسیقی بر روان انسان

استاد مربوطه:
سرکار خانم طاهره اکبری

پژوهشگر:

طیبه علی بابایی شهرکی

زمستان ۱۳۹۱

تقدیم به:

دلسوزترین پدر جوانان مرز و بوم ، آن که از سلاله ی پاک فاطمه (سلام الله علیها) و نائب بر حق مهدی (عجل الله تعالی فرجه الشریف) است، قلبش به وسعت دریاست و عمق نگاهش نوید بخش سعادت اخروی است.

تقدیم به رهبرم، یار خراسانی مهدی موعود؛ حضرت آیت الله خامنه ای (مدظله العالی).

و تقدیم به روح پرفتوح سردار خبیر، فاتح قلعه ی دل های عاشق، او که شیدای حسین (علیه السلام) بود و حسینی پرکشید، تقدیم به سردار شهید محمد ابراهیم همت....

با تشکر و قدردانی

از تمامی کسانی که دلسوز عرصه ی پژوهش اند و بنده ی کمترین را در نگارش این پژوهش یاری کردند و همراه و همقدم من بودند، تا آخرین گام های این مجموعه. و سپاس گذارم از استاد گرانقدرم، سرکار خانم اکبری که چراغ راهم بودند.

چکیده

پژوهش حاضر، پیرامون موسیقی و انواع آن در آیات و روایات و کتب فقهی و اسلامی است که در پنج فصل به طور مختصر به آن پرداخته شده است. هدف نگارنده از نگاشتن این اثر توضیح پیرامون احکام و علل حرمت موسیقی و بالأخص غناء بوده است.

بنابراین سعی بر این بوده که با زبانی صریح و روشن هرچند مختصر به بررسی این موضوع پرداخته شود و نگارنده برای طی کردن این مسیر نسبتاً ناهموار نیازمند مراجعه به کتبی در رابطه با موضوع مورد بحث بوده که به حول و قوه ی الهی میسر شد و تا حدودی و در حد پژوهش حاضر با روش کتابخانه ای وبه صورت توصیفی تحلیلی با رویکرد نقلی به مسائل پیرامون موسیقی و غناء با عنوان اثر موسیقی بر روان که نام فصل چهارم از این پژوهش است پرداخته شده است.

و از آیات و روایاتی استفاده شده که بیانگر جواز یا حرمت سرگرمی و غفلت و لهو و لعب هستند. وسعی بر این بوده از کتبی موثق و مفید فایده استفاده شود، با امید به این که چراغی کم سو، اما جاودانه در مسیر زندگی جوانان باشد، در نهایت به تفاوت موسیقی و غناء پی برده شده و دانستیم که هر موسیقی و آهنگی حرمت ندارد و همه ی آهنگ ها هم مجاز نمی باشند و صرف پخش موسیقی از رسانه ی ملی در کشور اسلامی، مهر تأیید بر جواز استماع این موسیقی ها نمی باشد.

واژگان کلیدی : موسیقی، غناء، شادی، اثر، انسان، لهو، طرب، سرگرمی.

۵-۷ سرخوشی و شادی نابجا

«الكتاب: إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ»*و ابتغ فيما آتاك الله الدارُ الآخرة و لا تنسَ نصيبَكَ مِنَ الدنیا^۱:

آنگاه که قوم وی بدو گفتند: سرخوش مباش که خداوند سرخوشان را دوست نمی دارد. و با آنچه خدایت داده سرای آخرت را بجوی و سهم خود را از دنیا فراموش مکن.

«ذلکم بما کنتم تفرحونَ فی الأرضِ بغيرِ الحقِّ و بما کنتم تمرحونَ»^۲: این عقوبت به سبب آن است که در زمین به ناروا شادی می کردید و سرمستی می کردید.

از امیرالمومنین علی (علیه السلام) نقل شده است: مهره بازی، تیله بازی، جویدن سقز، پوشیدن لباسی که آدمی را انگشت نما می کند و گشودن دکمه های لباس خصلت هایی از اخلاق قوم لوط است و جزء تفریحات ناپسند شمرده می شود. امام باقر (علیه السلام) می فرماید: انواع بازی های قمار جزو مسیرشمرده میشود که در قرآن، کار شیطانی و غفلت زا شمرده شده است. امام رضا (علیه السلام) می فرماید: خدا بندگان را از همه ی قمارها (بازی های دارای برد و باخت) نهی و به اجتناب از آنها امر فرموده و آنها را رجس و پلیدی نامید و فرمود: پلیدی هایی هستند که گرایش به آنها برخاسته از وسوسه های شیطان است، پس از آن بپرهیزید...!

۵-۸ پیامد سرگرمی

«الامام علی (علیه السلام): رَبِّ طَرِبَ يَعُوذُ بِالْحَرْبِ؛ امام علی (علیه السلام): بسا سرمستی و نشاطی که به از دست رفتن مال بینجامد.»

«امام علی (علیه السلام): يُسَخِّطُ الرَّحْمَنَ وَ يُرْضِي الشَّيْطَانَ وَ يُنْسِي الْقُرْآنَ؛ امام علی (علیه السلام): سرگرمی کردن، خداوند مهربان را به خشم می آورد و شیطان را خشنود می سازد و قرآن را از یاد می برد.»
و در پایان... «إِلَهِي إِنْ أَدْخَلْتَنِي النَّارَ فَبِذَلِكِ سُرُورٌ عِدُوكَ، وَ إِنْ أَدْخَلْتَنِي الْجَنَّةَ فَبِذَلِكَ سُرُورٌ نَبِيكَ وَ أَنَا وَ اللَّهُ أَعْلَمُ أَنْ لِسُرُورِ نَبِيكَ أَحَبُّ إِلَيْكَ مِنْ سُرُورِ عِدُوكَ...»

معبودا اگر برآوریم به دوزخ در این کار خرسندی دشمن تو است و اگر ببرئیم به بهشت در این کار شادی پیغمبر تو است و من به خدا می دانم که شادی پیغمبرت دوست تر است به تو از شادی دشمنت.»

^۱.سوره قصص آیات ۷۷-۷۶ و سوره غافر، آیه ۷۵.

^۲.محمد، محمدی ری شهری، میزان الحکمه، ج ۹، ص ۷۶.

نتیجه گیری

موسیقی عبارت است از فن ترکیب اصوات که نوعی هنر است و سر و کار آن با ادراکات انسان و روحیات بشر است. موسیقی اگر طرب انگیز باشد و انسان را از حال طبیعی خارج سازد، همچنین اگر مناسب با مجالس لهو باشد که مفسده به دنبال دارد، حرام استو چه در قرآن باشد یا در غیر قرآن، مطلقاً جائز نیست. هر صوت و صدای نیکوئی غناء نیست، مثلاً بلند کردن صدا در تلاوت قرآن یا نوحه گری، غناء نیست. اما هر صدایی هم جائز نیست. در حین استماع غناء تمام ادراکات و حواس انسان تحت اوامر احساس قرار می گیرند و وای به روزی که مسیر این غناء باطل و ضلالت مبین باشد. پس صرف پخش شدن موسیقی از رسانه ی ملی مهر تأیید و جواز گوش دادن به آن نمی باشد، و تشخیص این مقوله از موسیقی ها بر عهده ی شنونده است. نه تنها صوت و موسیقی لهو و بیهوده است که انسان را گمراه می کند، بلکه سخن لغو یا کار و عمل لغو نیز می توانند موجبات گمراهی (فرد) بشر جائز الخطا (و در بعضی جاها واجب الخطا) را فراهم آورند.

پیشهاد

از آنجا که این موضوع، مسئله‌ی فراگیر در بین اقشار مختلف جامعه است، نیاز به بررسی و تحلیل عمیق‌تر و وسیع‌تری در این باب دارد.

لذا از تمام عزیزانی که خواهان کمال و سعادت بشری هستند، خواهانم که این مسئله را (غناء و موسیقی) نه فقط در حد یک پژوهش و رساله، بلکه به طور وسیع‌تری و حتی به صورت عملی به بررسی آن پرداخته شود تا روش عملی برخورد با این مسئله و در بعضی از موارد، جلوگیری از آن را یادگرفته و به مرحله‌ی ظهور برسانیم.

فهرست منابع

- *قرآن حکیم؛ ترجمه حضرت آیت الله مکارم شیرازی.
- *نهج البلاغه، محمد دشتی؛ چاپ اول، زمستان ۱۳۷۹، انتشارات ستاد اقامه نماز.
- ۱- امین فروغی، مهدی؛ هنر مرثیه خوانی، چاپ اول، ۱۳۷۹، نشر کتاب نیستان.
- ۲- بهشتی، محمد؛ راهنمای سعادت یا معراج انسان، چاپ اول، ۱۳۸۴، انتشارات حضور.
- ۳- **جوادآملی**؛ مفاتیح الحیاه، چاپ بیست و هشتم، بهار ۱۳۹۱، مرکز نشر اسراء.
- ۴- حسینی خامنه ای، سید علی؛ اجوبه الاستفتائات، چاپ دوم، ۱۳۸۹، انتشارات پیام عدالت.
- ۵- خدائی، زبیده؛ خدایا چگونه شاد باشم؟، چاپ اول، پائیز ۱۳۸۸، انتشارات نگاران نور.
- ۶- دستغیب، عبدالحسین؛ گناهان کبیره، ج ۱، چاپ شانزدهم، ۱۳۸۹، انتشارات دارالکتب جزایری.
- ۷- دهخدا، علی اکبر؛ لغت نامه دهخدا، ج ۳۶، ۱۳۳۵، چاپ سیروس.
- ۸- راهگانی، روح انگیز؛ تاریخ موسیقی ایران، چاپ اول، ۱۳۷۷، چاپ پیشرو.
- ۹- رسولی محلاتی، هاشم؛ شرح و ترجمه غررالحکم و دررالکلم آمدی، ج ۲، چاپ دهم، ۱۳۸۶، انتشارات فرهنگ اسلامی.
- ۱۰- سالک، سلمان؛ موسیقی شناخت، چاپ اول، پائیز ۱۳۸۱، انتشارات موسسه فرهنگی اهل قلم.
- ۱۱- شریعت موسوی، مصطفی؛ نظری به موسیقی از طریق کتاب و سنت، ج ۱، چاپ اول، تابستان ۱۳۷۲، چاپخانه ی اسماعیلیان.
- ۱۲- عمید، حسن؛ فرهنگ فارسی عمید، ج ۲، (چاپ نهم، ۱۳۷۲) چاپ دهم، ۱۳۷۴، چاپخانه ی سپهر.
- ۱۳- قمی، عباس؛ مفاتیح الجنان، ترجمه: کمره ای، چاپ شانزدهم، ۱۳۸۷، انتشارات ماه گستر.
- ۱۴- کلینی، محمد؛ ترجمه اصول کافی، ترجمه: صادق حسن زاده، ج ۳، چاپ چهارم، ۱۳۸۷، چاپخانه ی ولیعصر.

۱۵- محمدی ری شهری، محمد؛ میزان الحکمه، ترجمه: حمیدرضا شیخی، ج ۹ و ۱۰، چاپ هشتم، ویرایش دوم، ۱۳۸۶، انتشارات دارالحديث.

۱۶- معین، محمد؛ فرهنگ فارسی معین، ج ۴، چاپ دوم، ۱۳۸۶، چاپ دیبا.

۱۷- مکارم شیرازی، ناصر؛ تفسیر نمونه، ج ۱۴ و ۱۷، چاپ هفدهم و ۱۹، ۱۳۸۰، انتشارات دارالکتب اسلامی.

۱۸- نصیرزاده، قاسم؛ سیری در رساله حقوق امام سجاد(علیه السلام)، ج ۱، چاپ دوم، زمستان ۱۳۸۳، انتشارات فرهنگ آفتاب.

من الله توفیق...